

מי צריך מדינה: למה עם ישראל צריך את ארץ ישראל? מבוסס על ליקוטי שיחות לו/167 ואילך

בשנות השישים היה מיתון כלכלי בארץ. הצמיחה הייתה שלילית והאבטלה הגיעה ל-12 אחוז. המדינאים היו נואשים למצוא פתרונות ואז קם אחד והציע רעיון נועז: הבה נצא למלחמה כנגד אמריקה, נפגיז את ניו-יורק בטיילים ואת וושינגטון במטוסים. בתגובה, הצבא האמריקאי ימריץ לכאן את נוסאות המטוסים הענקיות שלו, הם ירסקו אותנו לרסיסים ואחר כך יפעילו תכנית שיקום אדירה שתזניק את הכלכלה שלנו למעלה. בדיוק כמו שעשו בגרמניה אחרי המלחמה, כשהפעילו את "תכנית מרשל", תכנית השיקום שהביאה את ה"נס הכלכלי" והצמיחה המהירה בתולדות אירופה.

כולם התלהבו, אבל אחד הפקידים העלה בעיה: "רגע, מה יקרה אם אנחנו ננצח את אמריקה?"..

השבוע אנחנו קוראים על הפעם הראשונה שבה חששו היהודים לנצח. הסיפור הוא, ששינה את ההיסטוריה של דור המדבר ואחריו כבר שום דבר לא היה זהה. עם ישראל החל במרץ את המסע לארץ ישראל, הם עמדו במרחק ימים ספורים מגבולות הארץ, אבל אז שבו המרגלים ממשימת איסוף המודיעין וזרעו פחד ובהלה: "לא נוכל לעלות כי חזק הוא ממנו".

הנקודה הזו הייתה רגע הסוף של דור המדבר. הקב"ה הגיב בצורה חריפה שלא הייתה עוד כדוגמתה. ה' הכריז את המילים הקשות: "במדבר הזה יפלו פגריכם" וגזר עונש מוות על כל בני הדור ההוא, הדור הנעלה בהיסטוריה, זה שיצא ממצרים, ראה את קריעת הים וחווה את מתן תורה.

וכאן עולה שאלה פשוטה, פשוטה כל כך ויסודית כל כך, עד שפלא שלא שאלנו אותה עד היום: **מי צריך מדינה?** למה בכלל יהודים חייבים להגיע לארץ ישראל? מה כל כך נורא בכך שהם יישארו להתקיים במדבר או יתפזרו לכל ארץ אחרת שנראית להם?

כולנו מכירים את התיאורים אודות התחנונים של משה רבנו לזכות לדרך על אדמת ארץ הקודש.

1. מדרש דברים רבה: ואתחנן אל ה' – התפללתי תקט"ו תפילות (גימטרייא של "ואתחנן") להיכנס לארץ... אמר משה לפניו יתברך: הניחני **השדה** שהן אוכלות עשבים ושותות מים – כך תהיה נפשי **כאחת מהן** ואוכל לראות את הארץ...

כך מתאר הרמב"ם את הכיסופים של גדולי החכמים לבקר בארץ או לפחות לזכות להיקבר בה¹.

רמב"ם הלכות מלכים: אסור לצאת מארץ ישראל לחוצה לארץ לעולם, אלא ללמוד תורה או לישא אישה או להציל מיד הגויים - ויחזור לארץ. גדולי החכמים היו מנשקים אבניה ומתגלגלים על עפרה... ואף שאינו דומה קולטתו מחיים למי שקולטתו רק לאחר מיתה, אעפ"כ גדולי החכמים היו מוליכין את מתיהן לקוברם שם, צא ולמד מיעקב אבינו ויוסף הצדיק.

והשאלה עולה ונשאלת: **למה יהודים צריכים ארץ?** האם אי אפשר לצום ביום כיפור במנהטן כמו בתל אביב? האם אי אפשר להתפלל אל הקב"ה ברבת-עמון או בדוחא?

הבה נרחיב את השאלה: הדבר שמאגד אנשים למדינה הוא סוגים שונים של שותפויות **חברתיות**. למשל שותפות **טריטוריאלית:** אנשים רוצים לשלוט יחד **בשטח מסוים** והם מתאגדים ומקימים מדינה

¹ **סיפור – כמה יפה ארץ ישראל:** הרב יעקב שמשון משפוטובקא (תלמיד הבעש"ט), החליט בערוב ימיו לעלות לארץ ישראל. הוא עלה בתחילה לבדו, השתטח על קברי צדיקים בגליל ואח"כ שב הביתה כדי להעלות את משפחתו. לפני שהגיע לביתו, עצר באכסניית דרכים ונח כמה ימים ורק אחר כך המשיך הביתה. שאלו תלמידיו: למה עצרת לנוח סמוך לבית ולא המשכת הביתה לנוח שם? השיב: אם אחזור הביתה חיזור וחלש, אוציא לעז על ארץ ישראל. הבריות יאמרו כי הארץ הזו קשה ומחלישה. לפיכך, נחתי מעט לפני שהגעתי הביתה ועשיתי הכול להיראות טוב ובריא וכך כשאחזור הביתה יאמרו כולם: ראו כוחה של ארץ ישראל...

כדי לשמור על השטח. או שותפות **מדינית**: אנשים מאמינים בשיטה **מדינית מסוימת** - דמוקרטיה למשל - והם מקימים מדינה המבוססת על בחירת שלטון כזה. או שותפות **כלכלית**: אנשים מסכימים על אידיאולוגיה כלכלית – **קפיטליזם/סוציאליזם** – ומתאגדים להקים מבנה חברתי כזה.

אך היהדות היא לא שיטה חברתית, היא שיטה **רוחנית**. כדברי הרס"ג: "אומתנו אינה אומה אלא **בתורותיה**". זאת דרך ייחודית להתקרב אל הקב"ה וליצור אחדות בין חיי הרוח ובין חיי הגשם. ולשם כך לא צריך מדינה. בכל מקום שיהודי נמצא בעולם, הוא יכול לחיות בצורה כזו. אברהם אבינו היה יכול להישאר כל חייו בחרן ולהפיץ שם את תורת האלוקות. הוא לא היה חייב לטלטל את עצמו מקצה העולם ועד כאן, תוך שהוא עוזב את אביו הזקן ואת כל משפחתו ולהתחיל את חייו מחדש.

כמובן, אפשר לטעון כי עם ישראל חייב שלטון עצמאי כדי לשמור על **החופש הדתי** שלו או **הביטחון הלאומי**. אבל: א. אלו טיעונים צדדיים ולא מהותיים. ב. לפי זה, לא היה טעם לטלטל את אברהם אבינו ומשה רבנו לכאן. לא הייתה להם כל בעיה ביטחונית או לאומית בחרן או במדבר סיני. ג. ועוד והוא העיקר: אם קדושת הארץ נובעת מסיבות לאומיות או ביטחוניות, מאיזו סיבה, למען ה', אנחנו תקועים **כאן**? בשכונה הכי בעייתית במזרח התיכון? למה לא נעביר את המדינה למקומות רגועים יותר - מאוגנדה עד סן-פרנציסקו?

הנה טענתו הארוכה של האלשיך, לפיה לכאורה לא **האדם** צריך מדינה ולא **המקום** כה מיוחד.

אלשיך בראשית יב: לך מֵאֶרֶץ מִמּוֹלַדְתְּךָ וּמִבֵּית אֲבִיךָ אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר אָרָאךְ - אַרְבַּעַה נִפְלְאוּ מִמֶּנִּי דֶרֶךְ יִתְרוֹנָם בְּדַבַּר הַזֶּה: א. עַל הָאָדָם עֲצֵמוּ יֹאמֵר, מֵה תִּיתֵן וּמֵה תוֹסִיף בִּי אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל? וְהֲלֹא כְּאִיכּוֹתֵי בְּחוּץ לָאָרֶץ אִיכּוֹתֵי בְּאֶרֶץ? ב. עֲצֵם הָאָרֶץ הֲלֹא יֹאמֵר, הֲנֵה הָאָרֶץ וְחוּץ לָאָרֶץ מִמְזַרְח שֶׁמֶשׁ עַד מִבּוֹאוֹ גּוֹף אֶחָד וּמֵה בֵּין חֶלֶק זֶה לְחֶלֶק זֹלָתוֹ? ג. מֵה בֵּין חֶלֶק הַגִּלְגַּל [הַמְזֻלּוֹת] אֲשֶׁר מֵעַל חוּץ לָאָרֶץ לְחֶלֶק אֲשֶׁר נִגַּד הָאָרֶץ? ד. מֵה בֵּין הָעוֹלָם הָרוּחָנִי אֲשֶׁר כִּנְגַד חוּץ לָאָרֶץ לָאֲשֶׁר הוּא לְעוֹמֵת הָאָרֶץ?

כדי להפוך את הנושא למסובך עוד יותר, אנו רוצים לבחון מקור תלמודי רב-עוצמה. תחילה ראוי להניח 'הערת אזהרה' בפני הקוראים מחוץ לארץ ולבקש: אל תמהרו לחוש נפגעים מהדברים...

כתובות קי, ב: תנו רבנן: לעולם ידור אדם בארץ ישראל אפילו בעיר שרובה עובדי כוכבים ואל ידור בחו"ל ואפילו בעיר שרובה ישראל. שכל הדר... בחוצה לארץ - דומה כמי שאין לו אלוה... וכל שאינו דר בארץ אין לו אלוה?! אלא לומר לך: כל הדר בחו"ל - כאילו עובד עבודת כוכבים.

מקשה האדמו"ר הרשב"ב את השאלה המתבקשת: **ספר המאמרים תרנז עמוד נח**: אינו מובן והלא רוב ישראל דרים בחוץ לארץ ואיך נאמר על רוב ישראל שהם עובדי עבודה זרה ח"ו?

נזכור שהטקסט הזה עצמו – מהגמרא כתובות - נכתב בידי **יושבי חוץ לארץ**, לומדי **התלמוד הבבלי**? וכך רבים מגדולי ישראל לאורך שנות הגלות לא ביקרו כאן מעולם – מהרס"ג עד הבעש"ט, מספר העקרים עד הרבי מלובאוויטש - וכיצד אפשר לומר מילים קשות כאלו על יושבי חו"ל?

מה, אפוא, הדבר האמתי שקושר אותנו אל האדמה הזו?

ב. השאלות הללו הן מעניינות, שכן אנו מגלים עובדה מרתקת: לאורך **אלפי שנים**, ה' מעניק יחס שונה ונעלה למקום הזה. החשיבות של ארץ ישראל היא אינה אירוע בודד שאירע תקופה מסוימת ואחר כך נגמר, אלא לאורך אלפי שנים, עד ימינו אנו, אפשר למצוא סימנים ברורים המעידים על האיכות הייחודית של המקום הזה.

נציג שלושה סימנים לכך. הסימן הראשון: בפרשת בחקותי, התורה מבטיחה קלילות חמורות למקרה שעם ישראל ימאס בדברי ה', מובטח שם כי הקב"ה יסיר את ההגנה שלו מהארץ ואויבינו יסלקו אותנו מכאן ברוע ובאכזריות. ואז התורה מוסיפה עוד פסוק:

2. בחוקתי כו, לב: והשמתי אני את הארץ ושממו עליה אויביכם היושבים בה – **רמב"ן:** שאין ארצנו מקבלת את אויבינו ... כי לא תמצא בכל היישוב ארץ אשר היא טובה ורחבה ואשר הייתה נושבת מעולם והיא [כיום] חרבה כמותה. כי מאז יצאנו ממנה, לא קיבלוה אומה ולשון.

נשים לב: הטקסט הזה נכתב לפני 3300 שנה, הרמב"ן פירש אותו לפני 800 שנה – וכולנו ראינו בימינו כיצד לא נפל מהדברים ארצה. כאשר אבותינו הגיעו לכאן לפני מאה שנים, הם מצאו את הארץ באותה צורה כמו שהשאירו אותה לפני 2000 שנה. חרבה, שוממה ועלובה. באותן שנים שלטו כאן בכירי המעצמות העולמיות – הנוצרים, המוסלמים, הביזנטים, העותומנים והבריטים – ובכל זאת, ארץ ישראל לא פתחה את זרועותיה בפני אף אדם זר.

סיפר לי יהודי שהייתה לו חממה פורחת באחד מיישובי גוש קטיף. לפני הגירוש, הוא מכר את החממה לערבי שעבד אצלו. תקופה אחר כך הוא התעניין אצל הערבי על מצב העסק. הערבי אמר: אני מתפלל שתחזרו לכאן. מאז שהלכתם – הלכה הברכה. אני יושב מתחת החממה, מביט על השמים ומצפה לניסים...

הסימן השני: ביום הכיפורים בצהריים, אנו קוראים את "מפטיר יונה". הסיפור של יונה הנביא, שקיבל הוראה מה' להזהיר את העיר נינוה מהאסון המתקרב ויונה לא רצה ללכת. תמורת זאת, הוא עלה על אנייה ביפו וברח לכיוון העיר תרשיש. כאן עולה השאלה, מה הייתה מטרת הבריחה שלו לתרשיש? וכי ה' לא ימצא אותו שם?! באותה מידה, הוא היה יכול לברוח מיפו לירושלים או מהסלון למטבח?

בספר הכוזרי מעניק רבי יהודה הלוי הסבר נפלא. הוא מאריך להוכיח עובדת מעניינת: כל גילויי הנבואה במהלך ההיסטוריה היו או **על אדמת ארץ ישראל** או בקשר עם **העלייה לארץ**. מעולם לא התגלה ה' לאדם בחוץ לארץ שלא בקשר עם העלייה לארץ. למשל, אברהם אבינו עבד את ה' במסירות נפש 75 שנה, במסגרתן הוא אף קפץ לאש של נמרוד, אך הוא לא זכה להתגלות אלוקית. רק כאשר נאמר "לך לך ... אל הארץ אשר אראך" הוא זכה בפעם הראשונה לגילוי נבואה. כך הנביא יחזקאל על "נהר כבר בבבל", זכה לגילוי נבואה רק בקשר עם הנבואות על השיבה ארצה.

לפי זה מבאר רבי יהודה הלוי שם לגבי יונה: יונה ידע שאין קליטה נבואית בחוץ לארץ. לכן הוא התכוון לברוח תרשישה ושם יהיה לו שקט מהדרישות של הקב"ה.

כוזרי ב, יד: כל מי שנתנבא - לא נתנבא כי אם בארץ הזאת או בעבורה. כך זכה אברהם לנבואתו הראשונה כאשר צווה ללכת אל הארץ הזאת, ויחזקאל ודניאל בעבורה ניבאו ... וכן ביונה נאמר: "ויקם יונה לברוח תרשישה מלפני ה'", אם כי הוא לא ברח, כידוע, כי אם **מארץ הנבואה**, והנה השיבו האלוה ממעי הדגה אל הארץ ההיא ושם השרה עליו נבואתו.

הסימן השלישי: ידיד שלי שהוא מורה-דרך בינלאומי, הסב פעם את תשומת לבי לעובדה מעניינת. הקב"ה שם אותנו בשפיץ הכי בעייתי במזרח התיכון. הוא אומר שבאזור הבעייתי הזה גופא, ה' הניח אותנו בנקודה הכי מסובכת. הכוונה היא לכך, שאין לנו מקורות מים מספיקים ואנו זקוקים מדי שנה לתפילות ורחמים ולגשם מהשמיים.

הדבר המעניין הוא, שזאת בעיקר בעיה שלנו, אבל לשכנים הנחמדים שלנו, אין את הבעיה הזו. על אירופה ואמריקה אין צריך לומר, אך גם בסביבה הקרובה: במצרים עולה הנילוס ומשקה את האדמה (למרות שגם שם יש חוסר מים כיום). לבנון היא ארץ גבוהה ומקבלת מים מההרים. לסוריה יש את נהר החידקל, ערב הסעודית היא מדבר ולא ארץ חקלאית. ארץ ישראל היא המדינה היחידה באזור, שהיא גם ארץ חקלאית וגם אין לה מקורות מים מספיקים.

לא מדובר בסטייה גיאוגרפית, אלא בעובדה מכוונת ביותר. התורה עצמה מתייחסת לכך במפורש.

דברים יא: כי הארץ אשר אתה בא שמה לרשתה - לא כארץ מצרים היא ... אשר תזרע את זרעך והשקית ברגלך כגן הירק [המים עולים מאליהם מהנילוס]. והארץ אשר אתם עוברים שמה לרשתה ... למטר השמים תשתה מים, ארץ אשר ה"א דורש אותה **תמיד** ... מרשית השנה ועד אחרית שנה.

הקב"ה בחר עבורנו בדיוק את הנקודה הזו, בה מוכרחים לקיים אתו קשר שוטף. אנו יכולים לברוח חודש-חודשיים, אבל יגיע החורף וכולנו נהיה מוכרחים להרים את העיניים לשמים ולבקש ניסים.

משל יפה: למלך המדינה היו שני שרים מקורבים, אחד שימש כשר החוץ ואחד כשר הביטחון. שלושתם היו חברי ילדות, למדו באותו בית ספר יוקרתי ועשו מסלול זהה בצבא ובפוליטיקה. פעם נעדר המלך מהמדינה ושני השרים הבכירים מעלו באמונו וגנבו כסף מקופת הארמון. התקשורת עלתה על הסיפור והמלך היה מוכרח להעניש אותם באופן חמור.

המלך קרא תחילה לשר הביטחון ואמר כך: אני מוכרח לגרש אותך מהמדינה לצמיתות, אך כיון שאני אוהב אותך, אעניק לך חמישים מיליון דולר מהם תוכל לחיות עד סוף חייך. אחר כך קרא לשר החוץ ואמר את ההיפך: אינני מסוגל להיפרד ממך לרגע אחד, אך מצד שני אני מוכרח להעניש אותך. לכן עונשך יהיה כזה: המדינה תפסיק לשלם לך משכורת קבועה וכל ראש חודש תצטרך לבוא אלי ולבקש ממני משכורת לשרוד את החודש.

כאשר יצאו שני השרים מהחדר, פרץ ביניהם וויכוח את מי אוהב המלך יותר? שר הביטחון אמר, אותי הוא אוהב יותר והראיה, שהוא סידר אותי עם חמישים מיליון דולר לכל חיי. ענה שר החוץ: "טיפש מטופש. אותך הוא לא רוצה לראות יותר ולכן נתן לך את האפשרות להסתדר. ממני הוא לא מסוגל להיפרד ולכן מכריח אותי לבקר אצלו כל חודש מחדש"...

את ארץ ישראל, ה' קשר אליו בקשר בלתי ניתן לניתוק ואם נרצה או לא, אנו מוכרחים לקיים עמו קשר כל הזמן. והשאלות בהן פתחנו שבות ונשאלות: למה ה' קושר את הגילוי האלוקי **האין-סופי** עם **נקודה גיאוגרפית מוגבלת**? מדוע עם **רוחני** כעם ישראל צריך מדינה **גשמית**? ולמה להתעקש דווקא על האדמה המסובכת הזו ולא לחפש מקומות בהם המילקי יותר זול והייאוש יותר נוח?

ג. אחד הצדיקים החשובים בארץ בדור הקודם, היה רבי מאיר אבוחצירא (בבא מאיר), בנו הבכור של הבבא סאלי (אביהם של רבי אלעזר, רבי דוד ורבי יקותיאל). בשנת תשכ"ה הוא עלה לארץ וגר באשדוד. הוא היה מקורב לחב"ד ושימש שנים ארוכות כראש ישיבת חב"ד בעיר מידלת במרוקו. הרבי התבטא על משפחת אבוחצירא: "ראו אצלם ניסים ונפלאות על ימין ועל שמאל וגם באמצע".

באחת השנים שהוא גר במרוקו, נכנס אליו יהודי וסיפר שהוא רוצה לעלות לארץ, אך הוא חושש מאוד מעתידו. הוא אנאלפבית, אינו יודע קרוא וכתוב ולא יודע איך יסתדר כאן בפרנסה. הידידים שלו מפחידים אותו שכולם בארץ הם תרבותיים ואינטליגנטיים ואין לאנשים כמוהו עתיד בארץ. רבי מאיר אמר: "סע לארץ בלי לחשוש. הקב"ה מפרנס מביצי כינים ועד קרני ראמים, וכי הם יודעים קרוא וכתוב?! ה' דואג לכולם והוא ידאג גם לך". רבי מאיר ראה שהיהודי מתקשה להתעודד והוא הוסיף: "דע לך שהעובדה שאתה לא יודע קרוא וכתוב, היא תסייע לך למצוא פרנסה".

היהודי עלה ארצה, נישק את אדמת ארץ הקודש, קיבל דירה בשיכון עולים והלך ללשכת התעסוקה לבקש עבודה. הוא המתין בתור, מסביבו ישבו צעירים משכילים שסיימו אוניברסיטה והוא חשב לעצמו בתסכול: "מי ייקח אותי לעבודה? מה אני יכול להציע יותר מהחבר'ה המלומדים הללו?" הגיע תורו, הוא הציג את עצמו כמי שעלה עכשיו ארצה ומחפש עבודה ואז ברח לו מהפה: "אבל אני לא יודע קרוא וכתוב". אחרי רגע הוא תפס מה אמר והחל להלקות את עצמו "מי מגלה דברים כאלו בראיונות עבודה? איזה חסר-שליטה אני?" אבל הוא קם וחיזק את עצמו באמונת צדיקים.

אחרי כמה שעות, הוא מקבל טלפון ממשדד הביטחון: "בוא לראיון עבודה מחר בבוקר". בשבע וחצי הוא התייצב בהתרגשות בקריה בתל אביב, היה ראשון בתור, אך להפתעתו, אף אחד לא קורא לו. אנשים נכנסים ויוצאים ואיש אינו מתעניין בו. הוא חשב שמישהו חמד לו לצון, אבל בשעה 12 בצהריים, קורא לו הפקיד פנימה. הוא ראיין אותו שעה ארוכה ואז הודיע לו שהוא התקבל לעבודה חשובה. "באחת מחברות הייצור של מערכות הנשק המתקדמות ביותר, מצטברת ניירת רבה ואנו

זקוקים לגרוס אותם מדי יום ביומו. אך אנו זקוקים לעובד נאמן שלא יטרח לקרוא את הניירת. בכל השעות שהמתנת היום מחוץ למשרד, עקבנו אחריו לראות אם אתה קורא מה שכתוב סביבך. בשולחן על ידך היו מגזינים יוקרתיים וציפינו לראות אם תיטול אותם לידך. למעשה, בשלב מסוים של שעמום נטלת לידך את אחד העיתונים, אבל החזקת אותו הפוך...

הוא עבד באותו מתקן שנים רבות, וגם כשהגיע לגיל פנסיה, המשיכו להחזיק אותו שם. כמו שאמר לו רבי מאיר: "אל תחשוש לעלות ארצה, העובדה שאינך יודע לקרוא, תעזור לך בארץ ישראל"...

הקב"ה מנהל את העולם בשתי דרכים שונות: עם הארת פנים ועם הסתר פנים. הוא מנהל את החיים של כולנו, אבל לפעמים הוא בוחר לעשות זאת בצורה גלויה, ישירה ומאירה, אבל לפעמים הוא בוחר להסתתר מאחורי אנשים. "אכן אתה א-ל מסתתר". זה בדיוק ההבדל בין ארץ ישראל לחוץ לארץ. ארץ ישראל היא **סביבה מוארת**. כאן הקב"ה פועל בצורה גלויה ואפשר **להרגיש את הקדושה ואת הנוכחות האלוהית**. בחוץ לארץ, לעומת זאת, אנו מקבלים שפע ממנו אבל עם הרבה לבושים והסתרים.

השפע בחוץ לארץ לא מגיע ישירות מהקב"ה, אלא עובר דרך טראמפ ופוטין והבוס בעבודה – עד כדי שאנו חושבים כי הם מנהלים את העולם בדרכי הטבע. בחוץ לארץ הרבה יותר קל ליפול במחשבות של "כוחי ועוצם ידי עשה לי את כל החיל הזה". אם תשאל אנשים באמריקה, מה נותן ליהודי פרנסה – ואפילו אם הם יהודים יראי שמים – הרבה יותר קל ליפול בתשובות: "מי שהוא משכיל יותר, למד יותר שנים באוניברסיטה, נראה טוב יותר באופן פיזי, יצליח יותר בחיים". הם אינם חסרי יראת שמים, אך נדרשת הרבה יותר אמונה כדי לזכור שכל השפע מגיע מלמעלה. שכן הקב"ה פועל שם דרך "שבעים שרים".

בארץ ישראל, לעומת זאת, כל אדם ישר שאינו משוחד, יאמר לך בפשטות: "בלי ניסים לא היינו כאן". דוד בן גוריון התבטא: "בארץ, מי שלא מאמין בניסים, הוא לא ריאלי"...

דוגמא אחת מהשנים האחרונות. במלחמת המפרץ נפלו בארץ 39 טילי סקאד מעיראק. אף אדם לא נפגע ב"ה באופן משמעותי והאנשים היחידים שנפגעו במלחמה, היו אלו שנחנקו ממסכת האב"כ או הזריקו לעצמם את האטרופין... אנשים רבים אמרו: "נו, הסקאד הוא טיל לא מדויק, טילי הפטריוט האמריקאיים הגנו עלינו וכו'". ואז ביום האחרון למלחמה, העיראקים ירו טיל סקאד על מחנה צבאי אמריקאי בסעודיה, 28 חיילים אמריקאים נהרגו במקום ואזרח סעודי אחד... זאת הייתה הדרך של הקב"ה לומר לנו: "חבר'ה, אני שומר עליכם"...

הרבי הביא לכך פעם דוגמא עצומה: יהודים חוגגים שני נסי הצלה: חנוכה ופורים. אבל נשים לב להבדל בולט בין שני הניסים: בחנוכה אנו אומרים הלל מדי יום, שמונה ימים ברצף ואילו בפורים איננו אומרים אפילו פעם אחת הלל על הנס. מדוע? אדרבה, נס ההצלה בפורים היה הרבה יותר משמעותי: זאת הייתה הגזירה היחידה בהיסטוריה שכוונה כנגד כל העם היהודי, בשבע ועשרים ומאה מדינה, אנשים, נשים וטף. מעולם לא נגזרה עוד גזירה כזו. מדוע, אם כן, אין אומרים בו הלל?

הרבי ענה תירוץ עצום: חנוכה זה נס שהתרחש **בארץ ישראל** ולכן הופעת הנס הייתה בדרך **ששיבשה את כל מערכות הטבע**. אפילו עוור ראה את הניסים והנפלאות, כיצד קבוצה זעירה של אלפי לוחמי גרילה, הניסה מכאן את הצבא היווני המהולל ששלט בכל המזרח התיכון. פורים, לעומת זאת התרחש **בחוץ לארץ** ולכן מופע הנס היה נסתר ונעלם עד שנשאר מקום לספקן להתלבט אם בכלל קרה נס. שמו של הקב"ה אינו נזכר במגילה אפילו פעם אחת. סתם, במקרה, נפלה שם מלכה חכמה שידעה איך מזיזים את הראש של הגברים. היא עשתה למלך משתה ועוד משתה, בינתיים היא סכסכה בינו ובין העוזר שלו, עד שהמלך ביטל בחמת זעם את הגזירה...

ולכן אין אומרים הלל בפורים, כי זה אתגר לא פשוט, **להודות לקב"ה על ניסים שאירעו בחוץ לארץ**. היצר הרע מפריע ומעורר ספקות על הנוכחות האלוהית שם.

בכך מבאר האדמו"ר הרש"ב את השאלה הגדולה בה פתחנו: כיצד אומרת הגמרא בכתובות שיהודים שגרים בחוץ לארץ "אין להם אלוקים" ונחשב "כאילו עובדים עבודה זרה"? משום שיהודי המתגורר בחוץ לארץ, נופל באופן טבעי לתודעה של שעבוד אל כוחות הטבע. הוא מייחס משמעות רבה אל הנתונים הפיזיים איתם נולדנו, אל העמדה של הבוס ואל מצבי הרוח של טראמפ. שם, נדרשת הרבה לימוד חסידות כדי לזכור את האמת.

3. ספר המאמרים תרנ"ז שם: אך העניין הוא, דכשם שעבודה זרה בגשמיות הוא שכופף ראשו ומשתחוה לכוכבים ומזלות כמו לשמש ולירח כו', מפני שמחשב אותם לדבר מה שמהם נמשך השפעתו וכמ"ש ממגד תבואות שמש וממגד גרש ירחים (שאף שהם רק ממוצעים וכגרזן ביד החוצב, אך הוא מחשב אותם לדבר מה, כאילו הם משפיעים בכוח עצמם ח"ו) ... וכך הוא כשנותן דעתו וליבו בעסק בדברים הגשמיים ודואג בדאגת הפרנסה ועושה כמה תחבולות בעסקו וחושב שעי"ז ירוויח ושוכח על ה' יתברך אשר הוא הנותן לך כוח לעשות חיל.

ליקוטי שיחות לו/169: ידוע שיש חילוק בהשגחה האלוקית בין ארץ ישראל וחוץ לארץ. בארץ נאמר: 'עני ה' אלוקיך בה מרשית השנה ועד אחרית שנה', ההשגחה האלוקית שם היא באופן גלוי, משא"כ בחוץ לארץ ההשגחה מסתתרת בתוך לבושי הטבע. ולכן סובר אותו מאן דאמר בגמרא כי אין אומרים הלל על נס שנעשה בחוץ לארץ (כמו פורים), כי אין שם השגחה גלויה והנס מלובש ומוסתר בטבע.

לפי היסוד הזה, הרבי תירץ בהזדמנות אחרת קושיה יפה (לקו"ש ה/8): כל לומד תורה מכיר את הרש"י הראשון בתורה: למה מתחילה התורה עם סיפורי בראשית ולא עם המצוות? כדי לשלול את טענת האומות שאומרים ליסטים אתם שכבשתם את ארץ ישראל מידינו ולכן מתחילה התורה לתאר כיצד נתן ה' את הארץ לאבות והם שבו אליה אחרי יציאת מצרים ושנות הנדודים במדבר.

אלא שדברי רש"י מעלים שאלה קשה: מדוע האומות טוענים שאנו "ליסטים" בכך שכבשנו את הארץ? כך התנהל העולם במשך אלפי שנים שמדינות כובשות שטחים אחת מהשנייה והן מעולם לא הואשמו בגזל?

אמר הרבי רעיון יסודי: אנחנו טוענים שהאדמה הזו השתנתה **בעצם מהותה**. היא לא שייכת לנו רק בגלל שאנו שולטים כאן, אלא זאת אדמה אחרת, שונה וקדושה. האלוקות מאירה כאן בגלוי. ולכן אפילו כשעזבנו כאן לאלפי שנות גלות אמרנו: "מפני חטאינו גלינו **מארצנו**".! האמנו באמונה שלמה שהארץ הזו נותרה **שלנו**. אף ששנים לא היינו בה.

ולכן טוענים הגויים שאנו "גזלנים". משום שגזלנו מהם את ה**סיכוי** למדינה. שללנו מהם את ה**אפשרות הפוטנציאלית** להתאחד עם האדמה הקדושה הזו. וכיון שבעומק נפשם הם יודעים שאנו צודקים ואין בכל העולם קדושה כמו ארץ ישראל – לכן הם לא מניחים לנו.

מה המסקנה מהשיעור? לאורך השנים, הרבי הסיק מכאן שתי מסקנות נפלאות – אחת ליושבי הארץ ואחת ליושבי חוצה לארץ.

אישה אחת כתבה לרבי מכתב כואב ובו סיפרה על מאורע מצער. היא ביקרה בארץ וצילמה סרט שקופיות מנופי הארץ ומירושלים והם אבדו לה. כעת שואלת את הרבי בצער, מה המסר שאלוקים שולח לה בכך שאבדו התמונות מהארץ? הרבי עונה כך (מורה לדור נבוך א/157): הקב"ה שולח מסר שאנחנו מתמקדים יותר **מדי בנופים ופחות מדי במהות**. יותר **מדי בתיירות ופחות מדי בפנימיות**.

הרבי מלובאוויטש, מורה לדור נבוך א/157: במענה למכתבך, בו את שואלת האם ישנה משמעות לעובדה שסידרת שקופיות שלקחת מארץ ישראל ומירושלים אבדה? ... אפשר ללמוד מזה: יהודים

רבים כולל יהודים דתיים, נוטים לראות את הסגולות הטובות של הארץ ולא שמים לב לדבר המהותי: כל היופי הגשמי שלה אינו בהשוואה כלל לתכונה המהותית שלה: היותה ארץ הקודש.

במילים אחרות: גם אנשים שגרים בארץ – יכולים להיות בגלות בתוך הארץ. נשים לב כי כשיהודי עובר לארץ, אומרים הוא "עולה ארצה" וכשהוא עוזב את הארץ אומרים: הוא "יורד מהארץ". החיים בארץ ישראל אמורים להיות חיים של עלייה והתקדמות, שיראו על האדמה הזו שהיא "ארץ הקודש", ארץ אשר עיני ה' אלוקיך בה. ולמען האמת, הבה נודה שנופי-הרים וחופי-ים יש בחוץ לארץ יותר יפים מכאן... לא בזה אכותינו ולא בכך נמשוך תיירות ארצה...

והוראה שנייה לתושבי חו"ל: מסופר על יהודי שרצה לעלות ארצה והדברים לא הסתייעו לו. הוא תינה את כאבו בפני האדמו"ר הצמח צדק, נכדו של בעל התניא והרבי השיב לו במשפט כביר: "עשה כאן ארץ ישראל". ארץ ישראל היא לא רק מקום, היא מודל והשראה. כל יהודי – גם זה שגר בארץ וגם זה שגר בחוץ לארץ – צריך לעשות לעצמו דקות של ארץ ישראל. הוא חייב לארגן לעצמו דקות ביממה של סביבה מוארת. לשם כך נתן לנו ה' את לימוד התורה ועבודת התפילה, כדי להעניק לכל אחת מאתנו רגעים בהם הוא חש כי הקב"ה קרוב ומנהל את החיים של כולנו.

למה הדבר דומה? לשגרירות ישראל בחוץ לארץ. כל שגרירות היא טריטוריה נפרדת של מדינת האב וכעין אי של מדינת ישראל בתוך המקום בו היא נמצאת. למעשה, כל בית כנסת בארץ ובחו"ל הוא "שגרירות של ארץ ישראל".

אם נעמיק מבט על כוחה הפנימי של ארץ ישראל, נתחיל לבקש בוודאי בלב שלם: "ולירושלים עירך ברחמים תשוב ותשכון בתוכה כאשר דברת" בקרוב בימינו ממש.

**כתיבת השיעור והפצתו באופן חופשי
מתאפשרת בתמיכתם של שלוחי רבנו ברחבי תבל**

**ובחסותו האדיבה של הנגיד החסידי
ר' שניאור ורעייתו יוכבד שיחיו מינסקי
להצלחה רבה בכל ענייניהם
ולרפואה שלמה של מרת
שיינא בעשא בתיה בת פייגה**